

DUYGUSAL ZEKÂ VE ŞİDDET

Tülay YILMAZ BİNGÖL*
Zümrüt YILAR ERKEK**

ÖZ

Son dönemlerde bilim, hukuk, sanat ile insan haklarında olan gelişmelere rağmen yine de şiddet olayları artmaktadır. Şiddet sonucu her yıl 1,3 milyondan fazla insan ölmekte, milyonlarca insan şiddete bağlı yaralanmalara maruz kalmaktadır. Dünya sağlık örgütü şiddeti, şiddeti yapan kişinin karakteristiğine göre üçe ayırmıştır. Bunlar; kişiler arası şiddet, kişinin kendine yönelik şiddeti ve toplu şiddettir. Şiddetin en fazla görüldüğü yer; aile ortamı ve kadına yönelik olan şiddettir. Şiddeti; kadına yönelik, çocuğa yönelik, akranlar arasında, kardeşler arasında, yaşlıya yönelik, engelliye yönelik, flört şiddeti, mülteci şiddeti, LGBT şiddeti ile bireyin kendine yönelik olan şiddeti olarak sınıflamak mümkündür. Şiddetin nedenleri; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik olarak çok farklı olabilir. Şiddet üzerinde etkili olabileceği düşünülen faktörlerden birisi duygusal zekâdır. Şiddet ile duygusal zekâ seviyesi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılmış olan araştırmalar özellikle şiddetin önlenmesinde duygusal zekanın rolü olduğunu göstermiştir. Şiddet ile mücadelede ulusal eylem planlamalarına duygusal zekanın geliştirilmesine yönelik müdahalelerin dahil edilmesi uzun vadede etkili bir mücadeleye yardımcı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Duygusal zekâ, şiddet.

ABSTRACT

Despite the recent developments in science, law, art and human rights, violent incidents are still increasing. More than 1.3 million people die each year as a result of violence, and millions of people suffer injuries due to violence. The World Health Organization divided the violence into three categories according to the characteristics of the perpetrator. These; Interpersonal violence is self-violence and collective violence. The place where violence is most common; family environment and violence against women. The severity; It is possible to classify violence against women, children, among peers, among siblings, against the elderly, against the disabled, dating violence, refugee violence, LGBT violence, and violence against the individual. Causes of violence; It can be very different biologically, psychologically and sociologically. Emotional intelligence is one of the factors that are thought to have an impact on violence. Studies conducted to determine the relationship between violence and emotional intelligence level have shown that emotional intelligence plays a role in the prevention of violence. Including interventions to develop emotional intelligence in national action plans to combat violence will help to fight effectively in the long run.

Keywords: Emotional intelligence, violence.

---

*Sorumlu Yazar, Dr. Öğretim Üyesi, Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Email:tulayyilmazbingol@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-3552-7166>

** Dr. Öğretim Üyesi, Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Tokat, Email:zyilar@hotmail.com <https://orcid.org/0000-0002-0495-9003>

Geliş tarihi: 11.10.2020, Kabul tarihi: 16.10.2020

GİRİŞ

Son dönemlerde bilim, hukuk, sanat ile insan haklarında olan gelişmelere rağmen yine de şiddet olayları artmaktadır. Şiddet sonucu her yıl 1,3 milyondan fazla insan ölmekte, milyonlarca insan şiddete bağlı yaralanmalara maruz kalmaktadır.

Şiddet; Türkçe güncel sözlükte bir devinimin, bir gücün, bir davranışın derecesi, yeğlilik, sertlik, bir devinimden doğan güç biçiminde tanımlanmaktadır (1). Latince olarak şiddet "kuvvet" ya da "zindelik" anlamında olan "vis" kelimesinden gelmektedir aynı zamanda XIII. yüzyılın başında Fransa'da ortaya çıkmıştır. Vis; güç, yetke, erk, bedensel güç, şiddet anlamlarına gelmektedir. Ayrıntılı olarak değerlendirilirse vis sözcüğü bir nesnenin gücünü kullanabilme durumu etken güç, yani etkinlik, yaşam gücü, değer anlamlarına da gelebilir (2).

Şiddet; hâkim olmak, saldırganlık, yenmek, yönetmek amaçları ile şiddetli, güçlü, etkili bir eylem, fiil, bir durumu engelleme bozma, boşa çıkarmaya karşı düşmanca ve yaralayıcı şekilde ya da hırpalayıcı, yok edici, yıkıcı, amaçlar taşıyan bir eylemdir (3).

Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre şiddet; *fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması durumudur*(4).

Gurr'a göre şiddet; *incitmek veya fiziksel olarak tahrip etmek için kuvvetin kasti olarak kullanılmasıdır ve şiddet bilinçli olarak yapılmaktadır*(2).

Anderson ve Bushman'a göre şiddet; *saldırganlıktır, tüm şiddet örnekleri saldırganlık fakat tüm saldırganlık örnekleri şiddet değildir*(5).

Newmann'a göre şiddet; *bir başkası üzerinde baskınlık kazanmak için güç kullanımudur(6).*

Rose'a göre şiddet; *sadece bir yıpratma değil yanlış anlayış veya kötü etkinin sonucudur ve ruhumuzun içerisine gömülüdür(7).*

1. Şiddet Türleri

DSÖ şiddeti yapan kişinin özelliğine göre 3 ayırmıştır.

*Bunlar; Kendi kendine yönelik şiddet, kişiler arası şiddet, toplu şiddet. **Kendine yönelik şiddet**; intihar ve kendine kötü muamele gibi eylemlerdir. **Kişiler arası şiddet**; aile içi ya da mahrem kişiler arasındaki şiddettir. **Toplu şiddet**; bu şiddet sosyal, politik ve ekonomik olmak üzere üçe ayrılmaktadır(4).*

Şiddet değerlendirilirken şiddeti yaşayan ve maruz kalangruplara göre bir sınıflama yapılacak olursa;

- 1. Kadına yönelik şiddet*
- 2. Çocuğa yönelik şiddet*
- 3. Yaşlıya yönelik şiddet*
- 4. Akranlar arası şiddet*
- 5. Kardeşler arası şiddet*
- 6. Flört şiddeti*
- 7. Engelliye yönelik şiddet*
- 8. LGBT şiddeti*
- 9. Mülteci şiddeti*
- 10. Kişinin kendine yönelik şiddeti olarak sınıflanabilir(4,8).*

2. Şiddetin Sıklık ve Yaygınlığı

Şiddetin daha fazla görüldüğü yer kadına yönelik olarak aile ortamıdır (9). DSÖ'nün yayınladığı evrensel verilere göre, yaklaşık olarak her üç kadından birisi (%35) hayatlarının bir döneminde cinsel

ya da fiziksel şiddete maruz kalmaktadır (10).Türkiye’de de yine yaklaşık olarak her üç kadından birisinin hayatlarının bir döneminde birlikte yaşadığı kişiden yada eşinden fiziksel şiddet yaşama oranı %35,5’tir(11).

Ülkemizde çocuğa yönelik duygusal ve fiziksel şiddet olmak üzere çocukların %74’ünün en az 1 tür şiddete maruz kaldığı, ailelerin %51’inin çocuğa son bir yılda sadece bir şiddet türünü uyguladığı, ağırlıklı olarak ailelerin uyguladığı şiddet türünün ise düşük düzey duygusal şiddet (%50) olduğu saptanmıştır (12).

Ülkemizde yaşlı bireylere yönelik olarak yapılan çalışmalarda; Artan (2013) yaşlıların %26’sının fiziksel istismara maruz kaldığını, Keskinoglu ile arkadaşları(2004) yaşlıların %2,5’inin ekonomik,%1,5’inin ise istismara maruz kaldığını ve %28,9’unda ihmal bulgusu olduğunu, Ergören ve arkadaşları (2007) yaşlıların %22,6’sının yakın çevresinde bulunan bireylerin zarar vermeye ve yaralamaya ve çalıştıklarını, Özden, Kelleci ve Güler (2010) ileri yaşta olan bireylerin %5,9’unun psikolojik şiddet,%4,9’unun fiziksel şiddet, %0,3’ünün cinsel şiddet, %2,3’ünün ise ekonomik şiddet yaşadığını, Ölçer, Polat ve arkadaşları (2012) ileri yaşta olan bireylerin %0,3’ünün ekonomik istismar, %7,6’sının psikolojik istismar, %1,1’inin ise fiziksel istismar yaşadığını belirtmiştir (13-17).

3. Şiddetin Nedenleri

Şiddetin nedenleri; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yönden açıklanabilir.

Biyolojik yaklaşım; şiddetin temelinde beynin işleyiş yapısının olduğunu ve buna bağlı olarak kimyasal ve hormonal etkileşimlerin olduğunu belirtir. Biyolojik yaklaşıma göre; diet, testosteron,alerjiler gibi biyokimyasal faktörler, hormonal düzensizlikler, tümör ve beyinin

işlevsel bozuklukları gibi nöropsikolojik faktörlerin yanında XYY sendromu gibi genetik olan faktörler şiddete neden olur(18).

Sosyolojik yaklaşım;şiddetin temelinde bireyin yaşama şeklini etkileyen değerler yapısının, kurumsal ve toplumsal yapının, kişilerarası ilişkiler biçimi ve sosyalleşme süreci şiddete neden olur (18).

Psikolojik yaklaşım; şiddetin temelinde bireyin zihinsel sürecinin, psikopatolojik sendromların, rijitlik, içgüdüsellik, egosantrizm, zekâ düzeyi, hiperaktiflik, zihinsel rahatsızlıklar, sinirli olma ve kişilik bozuklukları gibi kişilik özelliklerinin olduğunu belirtir. Freud bilinçaltında cinsellik ve saldırganlık içgüdüünün olduğunu belirtmektedir. İnsanın saldırganlık içgüdüünden arındırılmayacağını belirten Freud saldırganlığın bireyin kendine yönelmesiyle mazoşizm, diğer bireylere yönelmesiyle sadizm ortaya çıktığını belirtir (19).Öğrenme kuramlarına göre şiddet; bireylerin yetişme ortamlarındaki diğer etmenlerden etkilenmeleri (çevre, arkadaş, aile vb.) sonucunda ortaya çıkar. Bireyin aile ortamında ya da etrafında şiddet varsa, bu şiddet eylemlerinden etkilenerek kendi yaşamında bu eylemlerin yansıması görülmektedir. Fromm'a göre şiddet, dünyayı değiştirme ve dönüştürme amacıyla olan insanın, bu hedeflerinden alıkoyan zafiyet, kaygı ve yetersizlikler dengesinin bozulmasına yol açar ve kişi dengesizliği onarmaya yöneldiğinde ya güçlü otoriteye boyun eğer ya da yok etmek için saldırganlığı tercih eder (20).Maslow'a göre şiddet; insanın üretmeme ve kendini gerçekleştirememe sonucu gelişen nevrotik yönelimleri neticesinde ortaya çıkar (21).

Şiddet ve saldırgan davranışı etkileyebileceği düşünülen becerilerden birisi de duygusal zekâdır. Basit olarak duyguların akıllıca kullanımını olarak ifade edilen duygusal zekâ;

“Bireyin çevresinden gelen baskı ve taleplerle baş edebilmesinde bireye yardımcı olacak, kişisel, duygusal ve sosyal yeterlilik ve beceriler dizini” şeklinde tanımlanmaktadır (22).

Tarhan (2012) ise, kızgınlık, korku, heyecan ya da sevinç gibi duyguların vücutta kasların gerilmesi, dişlerin sıkılması, göğsün kabarması gibi birtakım kimyasal değişimlere sebep olduğunu ve kişinin bu kimyasalları doğru bir şekilde üretip yönetmesinin duygusal zekâ ile mümkün olduğunu ifade etmiştir (23). Yüksek seviye duygusal zekâyâ sahip olan bireyler şu özellikleri taşımaktadır;

- ✓ Daha sağlam kişiler arası ilişkiler geliştirirler,
- ✓ Güdüleme ve güdülenme konusunda daha iyidirler,
- ✓ İcat edebilen ve kreatif düşünceye sahiptirler,
- ✓ Daha etkin liderlik yaparlar,
- ✓ Stres altında sakinliklerini koruyabilir ve iyi çalışırlar,
- ✓ Değişimlere kolay adapte olurlar,
- ✓ Kendilerini olduğu gibi kabul ederler (23).

Duyguların fark edilmesinde rolü olan duygusal zekâ, duyguların akılcı yönde kullanılmasına katkı sağlayarak hayata olumlu katkılarda bulunarak, hayatın her döneminde, profesyonel ilişkilerin verimli ve sağlıklı şekilde yönetilmesinde etkilidir (24). Duygusal zekâsının gücünü kullanan birey, duygularını daha iyi tanıyarak duygularını kabullenir ve uygun şekilde ifade eder. Birey duygularını tanıdığı ve tanımlayabildiği yani farkındalığı yüksek olduğu için, diğer bireylerin duygu ve hislerini daha iyi anlar ve kendini başkalarının yerine koyabilir (25). Çevresinde bulunan bireylerin ve kendi duygularının farkında olduğu için hayatta karşılaştığı problemlerin üstesinden gelme potansiyelini de arttırmış olur (25).

Duygusal zekâ seviyesi ile farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılmış olan araştırmalar özellikle şiddetin önlenmesine yönelik geliştirilebilecek önemli sonuçlar elde edilmesini sağlamıştır. Bu çalışmalardan, Oginska-Bulik'in (2005) genel sağlık ile duygusal zekâ arasındaki ilişki, Schutte (2007) zihinsel sağlık ile

duygusal zekâ arasındaki ilişki, Engstrom (2005) duygusal zekânın iş tatminini nasıl etkilediğini araştırdığı çalışma, Song ve arkadaşlarının (2010) duygusal zekâ seviyesi ve kaliteli akran ilişkileri çalışması, Petrides ve Furnham (2003) duygusal zekâ ile mutluluğun ilişkisi, Bastian vd. (2005) problem çözme yeteneği ve duygusal zekâ seviyesi arasındaki yaptığı araştırmalar sonucunda pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğu sonuçlarına varılmıştır (26-31). Ayrıca duygusal zekâyâ sahip olan bireylerin diğer kişilerle pozitif yönlü bir bağ kurabildiği diğer bir deyişle empati yeteneğine sahip oldukları, uyum kabiliyetinin yüksek olduğu ve iş birliği konusunda gönüllü bir yapıda oldukları ifade edilmektedir (23). Duygusal zekâ seviyesinin düşük olmasının da ne gibi etkileri olduğunu gösteren çalışmalara örnek olarak Liau ve arkadaşlarının (2003) duygusal zekâ seviyesi ve depresyon, Slaski ve Cartwright'in (2003) stres ve duygusal zekâ seviyesi, Hemati'nin (2004) duygusal zekâ seviyesi düşüklüğünün umutsuzluğa neden olduğu, Brackett, Mayer ve Warner duygusal zeka seviyesi normalden az olan kişilerin sosyal ilişkilerinin iyi olmadığını saldırgan davranışları daha fazla gösterdiklerini belirtmiştir (32-34). Yapılan çalışmalar göstermektedir ki bireylerin duygusal zekâlarının yüksek olması ikili ilişkilerde, akıl, beden, ruh sağlığında, sosyal yaşantısında ve iç dünyasında olumlu gelişmeleri beraberinde getirmektedir (35).

4. İş Ortamındaki Şiddete Duygusal Zekanın Etkileri

Çalışma yaşamında farklı meslek gruplarında çalışanların şiddete uğrama riskleri bulunmakta, bazı meslek gruplarında ise şiddet yaşama riski daha olmaktadır. Sağlık sektörü, sosyal hizmet, güvenlik, otel, bar ve ulaşım sektöründe çalışan bireyler ilk sıralarda bulunmaktadır (36). İş yerindeki şiddet nedenleri ise; düşük performans, iş görenlerin yetersiz eğitimi, stresli yöneticiler ve iş arkadaşları, uygunsuz çalışma koşulları, zayıf yönetim yeteneği, fazla iş yükü, yetersiz liderlik özellikleri sayılabilir (37).

İş ortamında lider konumunda olan kişilerin duygusal zekâ seviyelerinin yüksekliği iş ortamındaki her türlü şiddetin önlenmesi açısından son derece önemlidir. Duygusal zekâ düzeyi yüksek olan ve liderlik özelliğine sahip olan kişiler, iş yaşamında grupların özelliklerini, davranışlarını değerlendirerek, davranışların pekişmesinde önemli rol alırlar. Liderin şiddet ile ilgili olarak erken uyarı işaretlerini dikkate alması, şiddetin yaratacağı işgücü maliyetlerinin azalmasına, verimliliğin artmasına, moral bozukluğunun ortadan kalmasına, mobbing mağduru olan ya da şiddeti gözlemlemek durumunda olanların motivasyonlarının olumlu etkilenmesine yardımcı olur (38).

Liderlerin yanında diğer çalışanlarında duygusal zekâ düzeyleri çalışma ortamının güvenliği açısından önemlidir. Çünkü duygusal zekâ düzeyi kişisel doyumunu aynı zamanda iş başarısını direkt etkiler. Duygusal zekâyâ sahip bireylerin daha yaratıcı oldukları bilinmektedir. Ayrıca bu kişiler kendi hislerini bilen ve idare edebilen, başkalarının duygularına, istek ve gereksinimlerine duyarlı olan kişiler olup,

- İşyerinde güvene dayalı ilişkiler kurmakta,
- Düşüncelerini net ve direkt dile getirebilmekte,
- Çatışmaları ve sorunları yapıcı çözüme ulaştırabilmekte,
- Kendilerini ve bireyleri varılmak istenen sonuca yönelik olarak harekete geçirmekte,
- Zorlu durumlarda olumlu düşünme tarzını koruyarak güdülenmenin yüksek olmasını sağlamaktadırlar (39).

İş hayatında stresin özellikle çok uzun süreli olması, çalışan ve üretim sağlığına olumsuz etki eder. Çalışan bireyin işten ayrılma, devamsızlık gösterme, alkolizm, ilaç bağımlılığı, saldırganlık ve şiddet şeklinde görülebilir. Duygusal zekâ, stresi azaltmak için pozitif düşüncelerle duyguları idare edebilmek, etkili iletişim, başkalarının ne hissettiğini anlama, zorluklarla baş edebilme, çatışmayı etkisiz hale getirme yeteneğidir. Bu tanım doğrultusunda stresin fazla hissedildiği mesleklerde stresle başa çıkabilmeyi arttırıp, tükenmişliği azaltan ve

iyileşmeyi daha hızlandıran yönüyle duygusal zekânın çalışma hayatında son derece önemli olduğu gözlenmiştir.

Duygusal zekâ düzeyinin yüksek olması, şartları zor olan sağlık çalışanlarına önemli katkılar sağlamaktadır. Yapılan çalışmalar bunu destekler niteliktedir. Sağlık profesyonellerinde duygusal zekânın klinik ve uzun süreli bakım ortamlarında hastalara yönelik davranışlara etkisini araştıran bir çalışmada; duygusal zekânın sağlık profesyonellerinin hastalara yönelik bakım davranışlarıyla ilişkili olduğuna dair kanıtlar bulunmuştur. Sağlık profesyonellerinin duygusal zekâlarının hem fiziksel bakımı hem de duygusal bakımı olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır (40,41). Quoidbach ve Hansenne (2009) yaptıkları araştırmada, hemşirelerin duygusal zekâ kullanma becerilerinin artması ile sağlık ekibinin etkililiğinin, hasta bakımının kalitesinin ve çalışanlarda işe bağlılığının arttığını belirlemiştir (24). Aydın ve arkadaşları (2019) duygusal zekâyâ sahip olan bireylerin diğer kişilerle pozitif yönlü bir bağ kurabildiği diğer bir deyişle empati yeteneğine sahip oldukları, uyum kabiliyetinin yüksek olduğu ve iş birliği konusunda gönüllü bir yapıda olduklarını belirtmişlerdir (23). Yine Warelow ve Edward (2007) hemşirelerin duygusal zekâ becerilerinin gelişmesinin, stresle baş etme mekanizmalarını geliştirerek hasta bireylerle yaşanabilecek olumsuz duyguların olumluya dönüşmesine ve bireysel güçlenmenin artmasına pozitif yönde ilerlemeye etkisi olduğunu bildirmişlerdir (42). Duygusal zekâ ayrıca; problem odaklı olarak stresle başa çıkmayı pozitif yönde etkileyerek duygusal tükenmenin azalmasına aynı zamanda iyileşmenin artmasına yardımcı olmaktadır (43).

Şiddet, iş ortamlarında bulaşıcılık gösterebilmektedir. Yeterli tedbirin alınmadığı durumlarda yayılarak tüm topluma zararlı hale gelebilir. Böylece iş yerine olan güven ve çalışan bireylerin işyerine olan bağlılık, motivasyon ve tatminin azalması, iş yerini stresli bir yer haline gelmesi ve verimin düşmesi ortaya çıkacaktır. Bu sebeplerle kurumların

duygusal olarak kontrol ile duyarlılıkla ilgili eğitimleri düzenlemeleri gerekmektedir (38).

5. Eğitim Ortamındaki Şiddete Duygusal Zekanın Etkileri

Yarının toplumlarını gelecek nesillerin oluşturacağını göz önünde bulundurursak eğer, eğitimin başlangıç noktası olan aileler ile okulların çocuk ve gençlerin duygusal yeterliklerini geliştirmeye önem vermeleri ve öncelikle kendilerinin bu anlamda yeterlilikleri son derece önemlidir. Bunu sağlayacak temel faktör ise eğitimidir.

Eğitimde internet ve bilgisayarın aşırı kullanımı, olumsuz ve antisosyal davranışlar sergileme, duygusuzluk, kontrol becerilerinin yitirilmesi, isteksizlik, normal hayattan uzaklaşma, gerçek ile hayal arasında ayırım yapamama şeklinde olumsuz etkiler olarak sıralanmaktadır (44). Özellikle video oyunlarının şiddet eğilimini önemli oranda tetiklediği, şiddet içerikli videoların ve oyunların sosyal yaşamda da şiddetin tetikleyicisi olduğuna dair sonuçlar bulunmaktadır.

Günümüzde giderek daha önemli hale gelen duygusal zekâ gelişimi ile ilgili olarak bilgi, yetenek, yüksek farkındalık kazandırmak; hissiyat ve toplumsal ilişki temelli, problemleri çözüme kavuşturan bakış açısı oluşturmak konusunda verilen eğitimlerin özellikle ergenlerdeki şiddet eğiliminde son derece etkili olduğu görülmüştür. Verilen bu eğitimler sayesinde; bireylerin günlük hayatta onları yönlendiren, dış görünüşlerine kadar her şeylerini etkileyen farklı hayat şartları nedeniyle görmezden geldikleri duyguları daha iyi öğrenmelerine ve günlük hayatlarına uygulamalarına olanak sağlamaktadır. Bu yönde, duygusal zekâ eğitimi verilen kişilerde akıl ve ruh sağlığına yönelik verilerin daha sağlıklı olduğu yönünde çalışmalar bulunmaktadır (45). Duygusal zekâyâ yönelik yapılan araştırmalar; bireyin hem kendisini hem de diğer bireyleri izlemelerinin durumsal yaklaşıma bağlı olarak bireyler arasındaki çatışma yönetiminde daha olumlu sonuçlar

doğurduğunu ve çatışma durumuyla baş etme ile duygusal zekâ arasında olumlu ilişkili olduğu sonucuna varmıştır (43).Yine Fırat Kılıç ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları çalışmada; hemşirelik öğrencilerinin duygusal zekâlarını öğrenim gördükleri sınıfın, üniversiteye giriş sınav sisteminin, baba eğitim düzeyinin ve duygusal zekâ konusunda ders alma durumlarının etkilediği saptanmıştır (46).

Aile içi şiddetin önlenmesinde bireyin ailesi, aile yapısı ve anne babanın kişilik özellikleri ve aile içinde verilen eğitim son derece önemlidir. Anne babanın hislerini ortaya koyma biçimi, aile fertlerinin aile içi iletişim becerileri, ebeveynlerin empati yapabilme yeteneği, sözcük dağarcığı ve bu sözcüklerdeki hissiyat, anne babanın çocuğunun yanında olaylara verdikleri tepkiler ve olay çözümlerindeki yaklaşımları ailedeki huzurlu ortamın sağlanmasında önemli role sahiptir. Adil davranan, eşitlikçi tutuma sahip anne-babaların çocuklarının duygusal zekâ seviyesinin daha yüksek ve daha az şiddete uğradıkları; otoriter ve umursamaz ana babalardaki durumun ise aksi yönde olduğu belirtilmektedir (46).

6. Kadına Yönelik Şiddete Duygusal Zekanın Etkileri

Şiddete maruz kalan kadınların, yaşadıkları örseleyici ilişkiden kurtulabilmeleri için duygularını yönetebilmeleri önemlidir. Çünkü kadının duygularını kontrol edebilmesi, kadının bağımsızlığını ve hakimiyetini artırmakta, kendi yaşamı ve geleceğiyle ilgili durumlarda karar verme ve sorun çözme becerilerini geliştirmekte, duygularını ifade edebilmesini kolaylaştırmakta ve güvenliğini artırmaya yönelik davranış değişikliği oluşturmaktadır (47). Bu noktada kadınlara özellikle ruh sağlığı alanında çalışan sağlık profesyonellerinin önemli desteği olabilir. Şiddete uğrayan kadının güçlü yönlerini tanımasını, kendi yaşamını kontrol edebilmesini, kendine yönelik amaçlar oluşturmasını ve gelecekte ümitli olmasını sağlayabilir. Ayrıca yaşama pozitif

bakabilmesini, kendine ve başkalarına güvenebilmesini ve kendi yaşamına ilişkin kararlar alıp uygulayabilmesini, şiddet deneyimiyle ilgili öfke, suçluluk, korku, umutsuzluk ve çaresizlik gibi duygularını ifade edebilmesini ve sorun çözme becerileri geliştirebilmesini sağlayabileceği davranış değişikliği oluşturmasında kadının primer destekçisi olabilir (48). Bu yönde onların bunu gerçekleştirmelerini sağlayacak şey ise kadının doğuştan gelen cinsel kimliği ile ilişkilidir. Bilim insanları duygusal zekâ kavramını ölçmeye başladıklarından bu yana gelişiminin cinsiyet boyutunu araştırırken kadınların karşısındaki insanın yüz ifadelerinden karşısındakinin belirgin olmayan ihtiyaçlarını daha kolay okuduklarını ortaya koymuştur. Buna sebep olan en önemli etkenin kadınların erken dönem anne bebek ilişkileri sebebiyle daha yüksek duygusal zekâ geliştirmiş olabileceğinden kaynaklanacağı sonucuna varmalarıdır (49).

7. SONUÇ

Şiddet ile mücadelede duygusal zekanın şiddet eğilimi üzerine olan olumlu etkisinden yararlanılabilir. Şiddet eğilimini azaltmak için topluma, özellikle sağlık sisteminde çalışanlara, sağlık eğitimi alan öğrencilere yönelik duygusal zekayı geliştiren programlar oluşturulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Hemşirelik ve Ebelik eğitim-öğretimdeki ders içeriklerinin, duygusal zekayı geliştirecek etkinliklerle verilecek şekilde dönüştürülmesi önerilmektedir.Şiddet ile mücadelede ulusal eylem planlamalarına duygusal zekanın geliştirilmesine yönelik müdahalelerin dahil edilmesi uzun vadede daha etkili bir mücadeleye yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Türk Dil Kurumu (2020). www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 04.10.2020)
2. Göldağ, B. (2015). Öğrencilerin şiddet eğilimi düzeyleri ve değer algıları. TÜBAV Bilim Dergisi, 8(4), 1-15.
3. Özerkmen, N. (2012). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. Akademik Bakış Dergisi, 28, 1-19.
4. World Health Organization, (2014). Global status report on violence prevention 2014
https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/
(Erişim Tarihi: 04.10.2020)
5. Anderson, C. Bushman, B. (2002). Human aggression. Annual Reviews of Psychology, (53), 27-51.
6. Zahn, M.A., Brownstein, H.H. & Jackson, S.L. (2004). Violence: From Theory to Research. New York: Matthew Bender & Company Inc.
7. Rose, I. (2009). School Violence. London: Karnac Books Ltd.
8. Taşkesen, O. (2011). Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Resim Bölümleri ile Genel Liselerde Verilen Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerin Şiddete Yönelik Davranışlarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
9. Krug, E., Linda, G., Dahlberg, L., James A., Mercy, Anthony B. Z. & Rafael L. (2002). World report on violence and health, Ceneva: World Health Organization.
10. WHO, (2017). Violence against women. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> (Erişim Tarihi: 04.10.2020)
11. TÜİK., (2015). İstatistiklerle Kadın. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21519> (Erişim Tarihi: 04.10.2020)
12. Aile İçi Şiddet Araştırması, (2014). Türkiye’de 0-8 yaş arası çocuğa yönelik aile içi şiddet araştırması. <http://www.ailecocuksiddet.info/RAPOR.pdf> (Erişim Tarihi: 04.10.2020)
13. Artan, T. (2013). Huzurevinde kalmakta olan yaşlılarda aile içi istismar. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi; 24:109-122.
14. Keskinoglu P, Giray H, Pıçakçefe, M. ve ark. (2004). Yaşlıda fiziksel, finansal örselenme ve ihmal edilme. Türk Geriatri Dergisi; 7:57-61.
15. Ergören, AT., Can, İÖ. ve Toprak, G. (2007). Jinekoloji polikliniğine başvuran kadınlarda yaşlı istismarı. Adli Psikiyatri Dergisi; 4:13-18.

16. Özden, D., Kelleci, M. ve Güler, N. (2010). Yaşlı bireylerin ruh sağlığının şiddete maruz kalma ve bazı özellikler açısından incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*; 3:5-13.
17. Ölçer, S., Polat, O., Polat, N., ve ark. (2012). Van ilinde yaşlı istismarına yönelik bir alan çalışması. *15.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Kitabı*; 2-6 Ekim, 2012: Bursa, Türkiye. s.606-607.
18. Kızmaz, Z. (2006). Şiddetin Sosyo-Kültürel Kaynakları Üzerine sosyolojik Bir Yaklaşım, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:16, Sayı: 2, ss. 247-267.
19. Freud, S. (2008). "Psikanaliz Üzerine", 14. Baskı (çev. A. Avni Öneş), İstanbul, Say Yayınları. s;133-134.
20. Fromm, E. (1990). "Sevginin ve Şiddetin Kaynağı", 5. Baskı (çev. Yurdanur Salman-Nalan İçten), İstanbul, Payel Yayınları. S;28.
21. Yavuzer, N. (2013). İnsanın saldırgan ve yıkıcı doğasını anlamak. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt; 12, Sayı; 23.
22. Bar-On, R. (2005). The Impact Of Emotional Intelligence on Subjective Well-Being. *Perspectives In Education*, 23(1), 41-62.
23. Aydınlan, B., Künye, N., & Ghafourzay, H. (2019) Duygusal Zekânın Etkili Liderlik Üzerine Etkisi: Türkiye ve Afganistan Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma.
24. Quoidbach, J., & Hansenne, M. (2009). The Impact of Trait Emotional Intelligence on Nursing Team Performance And Cohesiveness. *Journal of Professional Nursing*, 25(1), 23-29.
25. Alparslan AM, Tunç H.(2009). Mobbing olgusu ve mobbing davranışında duygusal zekâ etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 1(1): 146-159.
26. Oginska-Bulik, N., (2005). Emotional intelligence in the workplace: Exploring its effects on occupational stress and health outcomes in human service workers. *Int. J. Occup. Med. Environ. Health*, 18, 167-175.
27. Schutte, N. S., Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Bhullar, N., & Rooke, S. E. (2007). A Meta-Analytic Investigation of the Relationship Between Emotional Intelligence and Health. *Personality and individual differences*, 42(6), 921-933.
28. Engstrom, M. C. (2005). A Study of Emotional Intelligence As it Relates to Organizational Outcomes Beyond What Is Contributed By Personality. *Loyola University Chicago*.
29. Song, L. J., Huang, G. H., Peng, K. Z., Law, K. S., Wong, C. S., & Chen, Z. (2010). The Differential Effects of General Mental Ability and Emotional Intelligence on Academic Performance and Social Interactions. *Intelligence*, 38(1), 137-143.

30. Petrides, K. V., & Furnham, A. (2003). Trait Emotional Intelligence: Behavioral Validation In Two Studies of Emotion Recognition and Reactivity to Mood Induction. *European Journal of Personality*, 17(1), 39-57.
31. Bastian, V. A., Burns, N. R., & Nettelbeck, T. (2005). Emotional Intelligence Predicts Life Skills, But Not As Well As Personality and Cognitive Abilities. *Personality And Individual Differences*, 39(6), 1135-1145.
32. Liau, A. K., Liau, A. W., Teoh, G. B., & Liau, M. T. (2003). The Case for Emotional Literacy: The Influence of Emotional Intelligence on Problem Behaviours In Malaysian Secondary School Students. *Journal of Moral Education*, 32(1), 51-66.
33. Slaski, M., & Cartwright, S. (2003). Emotional Intelligence Training and its Implications for Stress, Health And Performance. *Stress and health*, 19(4), 233-239.
34. Brackett, M. A., Mayer, J. D., & Warner, R. M. (2004). Emotional Intelligence and Its Relation To Everyday Behaviour. *Personality and Individual Differences*, 36(6), 1387-1402.
35. Wong, C. S., & Law, K. S. (2002). The Effects of Leader and Follower Emotional Intelligence on Performance and Attitude: An Exploratory Study. *The leadership quarterly*, 13(3), 243-274.
36. Dursun S, Aytaç S, Sokullu Akıncı F. (2011). İşe bağlı şiddet ve stres: Taksi sürücülerine yönelik bir uygulama. *Sosyal Siyaset Konferanslar Dergisi*, 61:1-20.
37. Tutar H. (2004). İşyerinde psikolojik şiddet sarmalı: Nedenleri ve sonuçları. *Yönetim Bilimleri Dergisi*. 2(2):102-128.
38. Kirel Ç. (2007). Örgütlerde Mobbing yönetiminde destekleyici ve risk azaltıcı öneriler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2): 317-334
39. Koc, E. (2010), Services and Conflict Management: Cultural and European Integration Perspectives, *International Journal of Intercultural Relations*, 34 (1), 88-96.
40. Adams, K. L., & Iseler, J. I. (2014). The Relationship of Bedside Nurses' Emotional Intelligence With Quality of Care. *Journal of Nursing Care Quality*, 29(2), 174-181.
41. Çapık, A., Sakar, T., & Apay, S. E. (2016). Gebelikte Sağlık Uygulamaları ile Duygusal Zekâ Arasındaki İlişki, *International Refereed Journal of Nursing Researches*, Sayı: 6 Yıl: 2016. Institute Of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 6, 12.
42. Warelow, P., & Edward, K. L. (2007). Caring As a Resilient Practice in Mental Health Nursing. *International Journal of Mental Health Nursing*, 16(2), 132-135.
43. Aslan, Ş., Güzel Ş. (2018). Duygusal Zekâ, Problem Odaklı Stresle Başa Çıkma, İyileşme ve Duygusal Tükenme İlişkileri. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(31), 59-82.

44. Wan, C. S. ve Chiou, W. B. (2006). Why are adolescents addicted to online gaming? an interview study in taiwan. *Cyberpsychology and Behavior*, 9(6): 762-766.
45. Ruiz-Aranda, D., Castillo, R., Salguero, J. M., Cabello, R., Fernández-Berrocal, P., ve Balluerka, N. (2012). Short- and midterm effects of emotional intelligence training on adolescent mental health. *Journal of Adolescent Health*, 51, 462-467. Doi: 10.1016/j.jadohealth.2012.02.003
46. Fırat Kılıç, H., Çağlıyan, S., & Sucu Dağ, G. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi (HEAD)*, 14(4), 275-282.
47. Paksoy Erbaydar, N. (2012). Şiddet, nedenleri ve sonuçları. Güler Ç, Akın L, editors. *Halk sağlığı: Temel bilgiler*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınlar. p. 1838-51.
48. Bahadır Yılmaz, E., Öz, F. (2019). Şiddete maruz kalan kadınlara yönelik güçlendirme programı ve hemşirelik. *HEAD*, 16(4):338-342
49. Brody, L. R. (1985). Gender Differences in Emotional Development: A Review of Theories and Research. *Journal of Personality*, 53(2), 102-149.